

ชีวิตแรงงานข้ามชาติจากพม่าในชุมชนโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร*

ปรีดา รอดนวล**

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีแรงงานข้ามชาติโดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่าเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก โดยมีการกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ แต่จะกระจุกตัวหนาแน่นบริเวณจังหวัดชายแดน เขตเมืองใหญ่ และจังหวัดที่มีการกระจุกตัวของโรงงานอุตสาหกรรมอย่างหนาแน่น สาเหตุ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาชนบทศึกษา และการพัฒนา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “ชีวิตแรงงานข้ามชาติในชุมชนชนบทไทย: กรณีศึกษาแรงงานสัญชาติพม่าในชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร” ปีการศึกษา ๒๕๕๐.

** มหาบัณฑิตสาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ ๕

ที่ทำให้แรงงานข้ามชาติดังกล่าวเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมากในเมืองไทย ก็เนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งมีปัจจัยหลักที่สำคัญคือ การที่ประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวมีความแตกต่างทางด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ทำให้แรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านพยายามเข้ามาแสวงหาโอกาสและรายได้ที่ดีกว่าที่ประเทศไทย การลักลอบเข้ามาส่วนใหญ่มักจะเข้ามาตามแนวชายแดน เพราะบริเวณชายแดนมีสภาพภูมิประเทศที่เอื้อต่อการลักลอบเข้าประเทศไทย ยากต่อการดำเนินการต่อต้านการลักลอบเข้าเมืองของเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะมีสภาพเป็นป่าเขาและมีความยาวของชายแดนที่ติดต่อกับประเทศพม่า มีความยาว ๒,๒๐๒ กิโลเมตร เป็นความยาวตามสันปันน้ำของทิวเขาแดนลาว ทิวเขาถนนธงชัย และทิวเขาตะนาวศรี รวม ๑,๖๖๔ กิโลเมตร และความยาวตามล่องน้ำลึกของแม่น้ำลวก แม่น้ำสาย แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำเมย แม่น้ำกระบุรี รวม ๕๓๙ กิโลเมตร อยู่ในพื้นที่ของ ๑๐ จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง^๑

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีการใช้แรงงานข้ามชาติเป็นจำนวนมาก โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๐ มีแรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองที่ขอขึ้นทะเบียน และขออนุญาตทำงานเป็นจำนวนมาก โดยมีแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าเป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่อยู่ในกิจการประมง แต่จากการประมาณพบว่ามีแรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองทั้งหมด ๓ ถึง ๔ เท่าของจำนวนแรงงานข้ามชาติที่มาขอขึ้นทะเบียน หรือประมาณ ๒ แสนกว่าคน^๒ การที่มีแรงงานข้ามชาติเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เป็นจำนวนมากนี้เองส่งผลให้จังหวัดสมุทรสาคร ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญระดับต้น ๆ ของจังหวัดที่ต้องการแก้ไข

^๑ สมมต สมบุรณ์ และนีกทอง มีเพชร, ภูมิศาสตร์ ม.๖ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๙๕.

^๒ สัมภาษณ์ สมพงศ์ สระแก้ว, ผู้อำนวยการเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN: Labour Rights Promotion Network), ๑ เมษายน ๒๕๕๑.

แรงงานข้ามชาติไปจับจ่ายซื้อของที่ตลาดภายในชุมชนวัดโคก หมู่ ๔ ตำบลโคกขาม
เป็นประจำทุกวัน

ในพื้นที่ระดับชุมชนของอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาครเองก็ได้รับผลกระทบจากการเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติมากขึ้น เนื่องจากประชาชนไทยในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับทางด้านประมง เช่น การเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลาในบ่อ การประมงท้องถิ่น และการประกอบอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และขนาดกลางที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากอาหารทะเล ส่วนใหญ่จะจ้างแรงงานข้ามชาติเนื่องจากแรงงานข้ามชาติมักจะไม่เกี่ยงงาน เพราะค่าจ้างที่ได้รับสูงกว่าค่าจ้างในประเทศของตน และแรงงานคนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมทำงานลักษณะดังกล่าว ถ้าจะทำก็ต่อเมื่อได้รับค่าจ้างแรงงานที่สูงจนพอใจ ขณะเดียวกันผู้คนในชุมชนอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประมงแต่จำเป็นต้องอยู่อาศัยภายในชุมชนเดียวกับแรงงานข้ามชาติซึ่งต่างมีมุมมองต่อแรงงานข้ามชาติที่แตกต่างกันไป

การทำความเข้าใจชุมชนที่มีลักษณะที่ผู้คนในสังคมมีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม รวมทั้งทัศนคติ และการมีมุมมองชีวิตที่แตกต่างหลากหลาย จึงเป็นประเด็นท้าทายต่อการศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงว่า แท้จริงแล้วสังคมลักษณะดังกล่าว ผู้คนในสังคมมีการอยู่ร่วมกันอย่างไร มีการปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไร และทำอย่างไรที่สุดจะทำอย่างไรให้ผู้คนในชุมชนหรือสังคมนั้นดำรงอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในชุมชนตำบลโคกขามเกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน การใช้ชีวิต ทักษะและความสัมพันธ์ที่มีต่อคนไทย และกระบวนการปรับตัวในชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของคนไทยที่มีต่อแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในด้านทัศนคติ ความสัมพันธ์ และผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้นต่อชุมชนจากทัศนคติของคนไทยในชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงาน (Human Rights and Labour Rights) และแนวคิดความเป็นคนชายขอบ (Marginalization) ในการอธิบายชีวิตและการทำงานของแรงงานข้ามชาติในชุมชน รวมทั้งศึกษาทัศนคติและการปฏิบัติต่อแรงงานข้ามชาติของคนไทยในชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) เนื่องจากเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปรากฏการณ์สังคมโดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งต่างจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ เพื่อให้เข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ จึงต้องการมุ่งศึกษาสภาพชีวิตความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ทัศนคติ วิธีคิด อารมณ์ ความรู้สึก การปรับตัว การแก้ไขปัญหา การให้ความหมายตามประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกทำการศึกษา ดังนั้นการวิจัยเชิงคุณภาพจึงเหมาะสมกับคำถามการวิจัยนี้ เพราะเป็นวิธีที่วิเคราะห์ข้อมูลละเอียด มีความต่อเนื่องของช่วงเวลา สามารถนำตัวแปรด้านความรู้สึกนึกคิด จิตใจ และพฤติกรรมมนุษย์ แปลความหมาย และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้

ชีวิตแรงงานข้ามชาติจากพม่าในชุมชนโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

จากการศึกษาชีวิตแรงงานข้ามชาติจากพม่าทำให้เห็นหลายแง่ หลายมุมของแรงงานข้ามชาติที่มีต่อชุมชนที่ตนอยู่ ต่อแรงงานข้ามชาติด้วยกัน และต่อคนไทยในชุมชน ทั้งการทำงานและการดำรงชีวิต มีทั้งการเผชิญปัญหา

การเอาตัวรอด และการปรับตัว เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้ ดำรงอยู่เพื่อหวังว่าชีวิตวันข้างหน้าจะดีขึ้นกว่าเดิมที่ยังไม่รู้ว่าจะเมื่อไรวันนั้นจะมาถึง แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ไม่ต้องการงานหนัก ไม่เกียจคร้าน แต่ต้องการถูกกระทำซ้ำซากทั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิแรงงาน ด้วยเพราะพวกตนอยู่ในสถานะของกลุ่มคนชายขอบในชุมชนและสังคมไทย เช่น กรณีเรื่องการถูกนายจ้างยึดบัตรประจำตัวแรงงานต่างด้าว แรงงานข้ามชาติที่มีความต้องการเปลี่ยนงานมักจะมีปัญหาเรื่องนายจ้างไม่ยอมแจ้งยกเลิกการจ้างงาน และยึดบัตรประจำตัวแรงงานต่างด้าวไว้ ทำให้แรงงานข้ามชาติที่จดทะเบียนแล้วต้องกลายเป็นเสมือนแรงงานเถื่อน สาเหตุที่ต้องเปลี่ยนงานมาจากหลายปัจจัย เช่น ไม่พึงพอใจต่อสภาพการจ้างงานที่นายจ้างอาจจะพูดจาไม่ดี ดุด่าว่ากล่าว คุกคาม แกล้ง การละเมิดสิทธิแรงงานต่าง ๆ การมีเรื่องกับคนงานด้วยกัน ความต้องการย้ายไปทำงานกับนายจ้างที่ให้ค่าจ้างสูงกว่า หรือความต้องการย้ายไปทำงานที่เดียวกับเพื่อน หรือญาติของตนเอง ซึ่งตามกฎหมายแรงงานข้ามชาติสามารถเปลี่ยนนายจ้างได้หากถูกกระทำดังกล่าว

เรื่องค่าจ้าง แรงงานข้ามชาติควรจะได้รับค่าจ้างตามประกาศค่าแรงงานขั้นต่ำของจังหวัด แต่ความเป็นจริงแรงงานมักได้รับค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าที่ควรจะได้ และมักได้ค่าแรงไม่ตรงเวลา แม้ว่าแรงงานข้ามชาติจะมีการจดบันทึกการทำงานของตนเองไว้เมื่อตอนเข้ามาทำงานใหม่ ๆ แต่เมื่ออยู่นานไปก็เลิกจดเพราะจดไปก็ไม่ได้ครบตามความเป็นจริง^๓

ปัญหาเรื่องการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงาน แรงงานข้ามชาติบางคนนอกจากต้องทำงานหนักภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่ดีแล้ว นายจ้างบางรายยังอาจกระทำการละเมิดสิทธิอื่น ๆ เช่น การหน่วงเหนี่ยวกักขังบังคับให้ทำงานเกินเวลา ยึดบัตรประจำตัวแรงงานต่างด้าวของลูกจ้าง

^๓ สัมภาษณ์ ณรงค์ พยงค์ดี เจ้าหน้าที่ภาคสนาม มูลนิธิรักษไทย สำนักงานมหาชัย อดีตแรงงานข้ามชาติรับจ้างทำงานประมงต่อเนื่องในพื้นที่ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๐.

และในกรณีที่ร้ายแรงกว่านั้นอาจมีการทำร้ายร่างกาย การข่มขืน รวมถึงการทำร้ายจิตใจ เช่น การพุดจาตุดูถูกเหยียดหยาม การดูต่ำกว่ากล่าวอย่างรุนแรง เป็นต้น

การได้รับบาดเจ็บจากการทำงานเนื่องจากสิ่งแวดลอมที่ไม่ดี ไม่มีเวลาพักระหว่างทำงาน ทำให้เกิดโรคภัยต่าง ๆ เช่น โรคกระเพาะ โรคทางเดินหายใจ ปัญหาเรื่องเจ็บข้อ ปัญหาปัสสาวะไม่ออกเนื่องจากต้องอดทนไม่ปัสสาวะเป็นเวลานาน เป็นต้น อีกทั้งเรื่องการเข้าถึงระบบการรักษาพยาบาลของแรงงานข้ามชาติทั้งที่จดทะเบียนและแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้จดทะเบียน โดยแรงงานข้ามชาติที่มีได้จดทะเบียนหากเจ็บป่วยถึงขั้นต้องให้หมอรักษา มักจะมีความยากลำบากในการไปพบแพทย์ เนื่องจากการไปไหนมาไหนในชุมชนต้องระมัดระวัง แรงงานส่วนนี้ ส่วนใหญ่จะไปใช้บริการของสถานือนามัยประจำตำบลโคกขาม และหน่วยแพทย์อาสาสมัครขององค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องการเดินทาง ส่วนแรงงานข้ามชาติที่ได้รับการจดทะเบียน แม้ว่าจะสามารถไปใช้บริการในสถานพยาบาลที่ระบุไว้ในบัตรประกันสุขภาพ แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องของการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ผู้รักษา แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ไม่ว่าจะป่วยเป็นโรคอะไรก็ตามมักจะได้รับการรักษาโดยเจ้าหน้าที่ให้ยาแก้ปวดลดไข้ พาราเซตามอล นอกจากนั้นยังมีปัญหาในเรื่องของความไม่สะดวกในการรับบริการเนื่องจากหากเป็นโรงพยาบาลของรัฐจะมีผู้ไปใช้บริการมากทั้งคนไทยและแรงงานข้ามชาติ ทำให้บางครั้งต้องรอเป็นเวลานาน อีกปัญหาที่พบก็คือ แรงงานข้ามชาติส่วนหนึ่งที่ทำงานในกิจการขนาดใหญ่ กิจการบางกิจการจะจัดการเรื่องการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติให้ โดยเจ้าหน้าที่ของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งการระบุสถานพยาบาลที่แรงงานข้ามชาติที่จดทะเบียนแล้วจะไปใช้บริการนั้น สถานบริการที่มีลักษณะที่ดำเนินการโดยเอกชนจะได้ผลประโยชน์จากการมีจำนวนผู้มาจดทะเบียนจำนวนมาก โดยสถานบริการดังกล่าวจะแบ่งผลประโยชน์ให้กับตัวแทนผู้ดำเนินการจดทะเบียน

แต่เมื่อแรงงานข้ามชาติไปรับการรักษากลับไม่ได้รับการรักษาที่ดีเทียบเท่าสถานพยาบาลของรัฐ^๔

และที่เป็นปัญหาใหญ่ที่แรงงานข้ามชาติต่างผวาหวาดกลัวอย่างมากคือ ปัญหาการถูกระทำจากใจผู้ร้ายที่มักจะเข้ามาริดไถเงินทองของมีค่าจากพวกเขา ผู้ร้ายบางคนบางกลุ่มนอกจากหมายปองของมีค่าแล้ว การลวนลามทางเพศ ช่มชู้ คุกคาม ก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แรงงานข้ามชาติที่ถูกกระทำ แม้จะอยู่ในห้องของตนเอง แม้จะปิดประตูแล้วก็ไม่วายถูกระทำเมื่อถูกระทำแล้วก็ไม่กล้าไปแจ้งความ เพราะไม่รู้ว่าถ้าไปแจ้งความแล้วจะได้รับความเป็นธรรมหรือจะถูกจับกุมเนื่องจากแรงงานข้ามชาติบางส่วนเป็นแรงงานที่ยังไม่ได้ไปจดทะเบียนกับรัฐไทย หรือแม้จะไปจดทะเบียนกับรัฐไทยแล้วก็ยังมีความเกรงกลัวเจ้าหน้าที่รัฐไทยอยู่ พวกเขาจึงต้องอยู่กันอยู่อย่างระมัดระวัง และหวาดระแวง แต่ต้องอยู่ พวกเขารู้ว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบพวกเขา ไม่ชอบที่เขาเข้ามาอยู่ในเมืองไทยเป็นจำนวนมาก แต่เขาเหล่านั้นก็อยากให้คนไทยรู้ว่า พวกเขาแค่เข้ามาทำงานหาเงินเท่านั้น เหมือนดังเช่นที่คนไทยอีกเป็นหมื่นเป็นแสนที่ไปขายแรงงานยังต่างแดน^๕

ความจริงแล้วแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานในเมืองไทยต่างก็ตั้งใจทำงาน หวังว่าจะเก็บเงินเพื่อนำไปสร้างอนาคตในวันข้างหน้า การเข้ามาอยู่ในท่ามกลางผู้คนชาวไทย ทำให้แรงงานข้ามชาติเหล่านี้ต้องทำตัวเป็นคนที่เก็บตัว ไม่กล้าออกไปไหนมาไหนอย่างคนไทย เมื่อเจอคนไทยก็แสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน พยายามฝึกพูดภาษาไทยเพื่อจะได้สื่อสารกับคนไทยได้ แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และกล่าวได้ว่าเคร่งครัดในการนับถือศาสนามากกว่าคนไทยเสียอีก ซึ่งถ้าคนไทยมีโอกาสได้สัมผัสกับชีวิตของพวกเขาก็จะรู้สึกว่าเขาก็เป็นคนคนหนึ่ง

^๔ สัมภาษณ์ ณรงค์ พยงค์ดี เจ้าหน้าที่ภาคสนาม มูลนิธิรักษไทย สำนักงานมหัศจรรย์อดีตแรงงานข้ามชาติรับจ้างทำงานประมงต่อเนื่องในพื้นที่ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๐.

^๕ สัมภาษณ์ พรนภา แรงงานข้ามชาติ สัญชาติพม่า เชื้อชาติมอญ, ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐.

จากบ้านจากเมืองมาทำงานแทนคนไทยในสาขาที่งานลักษณะดังกล่าว แรงงานไทยไม่นิยมทำ ทำให้การประกอบอาชีพของคนไทยบางกลุ่ม สามารถดำเนินงานต่อไปได้ แต่สำหรับคนไทยส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยเข้าใจ และมองว่าแรงงานข้ามชาตินั้นเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาแย่งงานคนไทยทำ เข้ามาแย่งใช้ทรัพยากรของคนไทย และก่อปัญหาด้านต่าง ๆ ให้สังคมไทย เช่น ปัญหาด้านความมั่นคง ปัญหาด้านสาธารณสุข เป็นต้น การมีมุมมองเชิงลบต่อแรงงานข้ามชาติของคนไทยทำให้ภายในชุมชนที่มีทั้งคนไทยและแรงงานข้ามชาติอาศัยอยู่ร่วมกัน ไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กัน ต่างคนต่างอยู่ ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นภายในชุมชนทำให้ปัญหานั้น ๆ ไม่ได้รับการแก้ไขจากคนภายในชุมชนเอง แต่จะมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ปัญหา ซึ่งก็เป็นการแก้ปัญหาแบบชั่วคราว ไม่สามารถแก้ปัญหาให้คลี่คลายหรือหมดไปได้อย่างยั่งยืน และยังคงเหลือความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจกันระหว่างคนต่างเชื้อชาติสัญชาติ โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติหากพวกเขาประสบปัญหา ก็ยากที่แก้ไขเยียวยา เนื่องจากพวกเขาไม่มีที่พึ่ง หรือคนที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคือ

ส่วนทัศนคติของคนไทยต่อแรงงานข้ามชาติและความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับแรงงานข้ามชาตินั้นจะมีทิศทางและขนาดที่ผันแปรกับผลประโยชน์ที่มีต่อแรงงานข้ามชาติ กล่าวคือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการปัญหาการเข้ามาทำงานในพื้นที่ของแรงงานข้ามชาติ ส่วนหนึ่งมองว่าการเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติแม้จะทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรสาครขับเคลื่อนต่อไปได้ แต่ปัญหาที่ตามมาก็มีมาก ทั้งทางด้านความมั่นคง สงบเรียบร้อย ความเสี่ยงทางด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่ไม่เกิดขึ้นในประเทศไทยแล้วจะกลับมาเกิดขึ้นอีกครั้ง ทำให้หน่วยงานทั้งทางด้านความมั่นคงและทางด้านสาธารณสุขต้องทำงานมากขึ้น คนไทยในกลุ่มนี้อีกส่วนหนึ่งมองว่าแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส เป็นคนต่างถิ่นต่างภาษา เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิ ทั้งสิทธิแรงงานและสิทธิมนุษยชน จะต้องให้ความช่วยเหลือโดยคิดว่าแรงงานข้ามชาติก็เป็นเพื่อนมนุษย์เหมือนกัน ต้อง

ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมตามหลักสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงาน

คนไทยทุกกลุ่มมองเห็นตรงกันว่าแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติที่เป็นคนเชื้อสายมอญ เป็นกลุ่มคนที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา มาก มักไปทำบุญมิได้ขาด โดยเฉพาะวัดที่มีเจดีย์ที่มีลักษณะเป็นศิลปะแบบมอญ แรงงานข้ามชาติจะไปทำบุญกันมาก แม้ไม่ใช่วันพระก็มักจะไปกราบไหว้ทำความสะอาดอยู่เสมอ ในการไปทำบุญนั้นก็มักแต่งกายอย่างงดงามตามวัฒนธรรมมอญ คนไทยมองว่าแรงงานข้ามชาติเชื้อสายมอญนั้นนอกจากจะทำบุญเก่งแล้ว ยังเคร่งครัดในการปฏิบัติตัวต่อศาสนาอย่างมาก โดยเวลาไปวัด ผู้หญิงจะไม่เข้าไปในเขตพระอุโบสถ ส่วนผู้ชายแม้จะเข้าไปได้แต่ก็ต้องถอดรองเท้าออกก่อนเสมอ ซึ่งแตกต่างจากคนไทยวัดที่มีแรงงานข้ามชาติไปทำบุญมาก ๆ คนไทยบางกลุ่มก็ค่อนข้างคิดว่าวัดไทยกลายเป็นวัดของแรงงานข้ามชาติเชื้อสายมอญไปแล้ว

วัดศรีบูรณาวาส (วัดโคก) วัดที่แรงงานข้ามชาติจากพม่านิยมไปทำบุญเป็นจำนวนมาก

คนไทยในพื้นที่ตำบลโคกขามที่มีความใกล้ชิดกับแรงงานข้ามชาติ เช่น เจ้าของกิจการหอพัก คนดูแลหอ และร้านค้าในบริเวณหอพักจะทราบปัญหาที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาตินั้น แท้จริงแล้วปัญหาดังกล่าวผู้กระทำไม่ใช่คนไทยในพื้นที่ แต่แรงงานข้ามชาติผู้ที่มีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ก่อความวุ่นวายให้เกิดขึ้นในชุมชน อีกทั้งยังเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ให้ความร่วมมือช่วยเหลือทางวัดทั้งกำลังแรงงานและกำลังเงินเมื่อทางวัดมีการจัดงานบุญขึ้น แต่แรงงานข้ามชาติเหล่านี้กลับถูกมองจาก

คนไทยบางส่วนที่ไม่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกล่าวว่า เข้ามาแย่งงานคนไทย ทำ เข้ามาก่อความไม่สงบ เข้ามาแย่งคนไทยใช้ทรัพยากรทางด้านการศึกษา และสาธารณสุข ทำให้ชุมชนโดยรวมเกิดความหวาดระแวงแรงงานข้ามชาติ ทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริง แรงงานข้ามชาติต่างหากที่ตกเป็นเหยื่อของคนไทย บางคนบางกลุ่ม กล่าวคือแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ต้องทำงานหนัก มีเวลาพักผ่อนน้อย ถูกขูดรีดแรงงาน ถูกกดค่าแรง การดำรงชีวิตภายใน ชุมชนหลายครั้งต้องเผชิญกับภัยอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน และเมื่อเกิด เหตุการณ์ร้าย ๆ เกิดขึ้นกับพวกเขาแล้ว ก็ไม่มีใครหรือหน่วยงานใดที่จะ ช่วยแก้ไขปัญหาให้ได้ เนื่องจากแรงงานข้ามชาติเหล่านี้รู้ตัวดีว่าการเป็น คนข้ามชาติคงยากที่จะไปร้องขอให้ใครมาให้ความปลอดภัยและยุติธรรม ขณะนี้แรงงานข้ามชาติที่อาศัยในชุมชนโคกขามต้องเผชิญกับมิจฉาชีพคนไทย บางกลุ่มที่บางคนแอบอ้างตัวเป็นเจ้าของหน้าที่ตำรวจรีดไถทรัพย์สินและเงินของ แรงงานข้ามชาติ มิจฉาชีพบางคนก็แสดงตัวเป็นผู้ร้ายอย่างชัดเจน ทำการ ปล้นทรัพย์สิน ซึ่ง ๆ หน้าทั้งในเคสสถานและนอกเคสสถาน

ปัญหาที่คนไทยในพื้นที่มีความห่วงใยเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ ในประเด็นเกี่ยวกับ การที่แรงงานข้ามชาติสามารถเข้าถึงบริการ หรือการ อุปโภคบางอย่างโดยที่ไม่มีการควบคุมเท่าที่ควร เช่น การซื้อโทรศัพท์มือถือ ใช้ได้อย่างง่ายดาย การขับขี่ยานพาหนะ และอีกปัญหาหนึ่งที่ดู คนไทยในชุมชนจะเป็นห่วงมากที่สุดก็คือ การที่แรงงานข้ามชาติที่คลอคลก ในเมืองไทยที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น คนไทยกลัวว่าเด็กเหล่านี้เมื่อโตขึ้นมาและ ยังอาศัยอยู่ในชุมชน อยู่ในเมืองไทย อาจจะก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคง ทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

การที่ผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติซึ่งส่วนใหญ่ก็คือลูกของแรงงาน ข้ามชาติ มีโอกาสเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนร่วมกับเด็กคนไทย คนไทย บางส่วนไม่ได้รู้สึกอะไร แต่คนไทยบางส่วนก็มองว่าปัญหาการเพิ่มขึ้นของ แรงงานข้ามชาติจะเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากการเข้ามาอยู่เมืองไทย นอกจากจะได้อำนาจมาแล้ว ยังสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาและการบริการ ทางด้านสาธารณสุขได้อย่างสะดวกสบาย ซึ่งอาจจะได้รับบริการที่ดีกว่าการ อยู่ประเทศของตนเสียอีก

แม้คนไทยส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับการมีแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทย มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อแรงงานข้ามชาติ มองว่าแรงงานข้ามชาติเข้ามาสร้างปัญหาให้ชุมชน เข้ามาแย่งคนไทยใช้ทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ของรัฐ มีเพียงคนไทยกลุ่มน้อยเท่านั้นที่ได้ประโยชน์จากการเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยในชุมชนและแรงงานข้ามชาติมีน้อยมาก อยู่กันแบบต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยมีปัญหากระทบกระทั่งกันโดยตรง และถึงแม้คนไทยจะมองว่าได้รับผลกระทบจากการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติแต่คนไทยในชุมชนก็ไม่ได้กระทำการอันใดเพื่อแก้ไขปัญหามุมมองของตนเอง เพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรง จะมีก็เพียงแค่ความหวาดระแวงเท่านั้น แต่ถ้าหากแรงงานข้ามชาติถูกกระทำทั้งจากนายจ้างและมิชชันนารีไทย คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีความเห็นอกเห็นใจต่อแรงงานข้ามชาติที่ถูกกระทำเหล่านั้น^๖

การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงาน

การที่แรงงานข้ามชาติในชุมชนตำบลโคกขามบางส่วนถูกใช้ทำงานหนัก จ่ายค่าแรงงานไม่ครบ การถูกหลอกทำบัตรประจำตัวแรงงานต่างด้าวปลอมให้ การถูกรีดไถจากมิชชันนารีไทย การถูกแสดงความรู้สึกเกลียดจากคนไทย ฯลฯ การถูกกระทำต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าถ้าคนไทยบางส่วนในพื้นที่กระทำต่อแรงงานข้ามชาติดังที่กล่าวไป อาจจะไม่เข้าใจคำว่าสิทธิมนุษยชน เพราะแนวคิดสิทธิมนุษยชนแม้จะเกิดมานานแล้วก็จริง แต่ก็ถูกนำไปเผยแพร่ให้ชาวบ้านเข้าใจถึงเนื้อหาสาระน้อยมาก หากคนไทยเข้าใจแนวคิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อแรงงานข้ามชาติก็อาจจะลดลงได้ ในความเห็นของแวดวงวิชาการหรือองค์กรทั้งระดับประเทศ และระหว่างประเทศด้านการส่งเสริมและคุ้มครอง

^๖ ปรีดา รอดนวล. “ชีวิตแรงงานข้ามชาติในชุมชนชนบทไทย: กรณีศึกษาแรงงานสัญชาติพม่าในชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑. หน้า ๑๓๓-๑๖๗.

สิทธิมนุษยชนต่างมองว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีสิทธิเรียกร้องสิทธิของตนเอง ตามกรอบของกฎหมาย เพื่อลดการถูกกดขี่เอาเปรียบ แต่ในความเป็นจริง ปัญหาแรงงานข้ามชาติถูกละเมิดสิทธินั้น พวกเขาต่างถูกกดทับจากปัจจัยต่าง ๆ มากมาย จนไม่มีเวทีที่จะให้ยื่นเพื่อเรียกร้องสิทธิดังกล่าว ถ้าคนไทยในพื้นที่เข้าใจคำว่าสิทธิมนุษยชน ก็อาจจะช่วยให้คนที่เข้าใจไม่เผลอไปละเมิดสิทธิของใคร ซึ่งจะช่วยให้ลดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ลง

โดยปัจจัยที่กำหนดระดับการมีสิทธิของแรงงานข้ามชาติตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงานนั้นมีหลายปัจจัย เช่น หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจรรยา และการบังคับใช้กฎหมาย หากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่โดยมีคนในสังคมเป็นผู้ปฏิบัติตาม ผู้คนในสังคมก็จะมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตตามกรอบของกฎหมายและศีลธรรมอันดี แต่หากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวไปแล้วไม่สามารถทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่างเต็มที่ ก็จะมีการถูกลิดรอนสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงานของคนบางกลุ่ม ซึ่งมีอำนาจต่อรองน้อยกว่า จากกลุ่มคนที่มีอำนาจต่อรองมากกว่ากรณีของแรงงานข้ามชาติในชุมชนตำบลโคกขามจัดว่าเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเพราะพวกเขาเหล่านั้นเป็นกลุ่มคนที่กฎหมายไทยให้ความคุ้มครองน้อยเนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย แม้แรงงานข้ามชาติบางส่วนจะได้รับการจดทะเบียนเป็นแรงงานข้ามชาติที่อนุญาตให้ทำงานได้ ๑ ปี ตามมติคณะรัฐมนตรี แต่กฎหมายก็ไม่ได้คุ้มครองสิทธิของแรงงานข้ามชาติอย่างเต็มที่ และการบังคับใช้กฎหมายกับแรงงานข้ามชาตินั้นก็ยังมิช้องไขว้อยู่มาก ซึ่งเห็นได้จากการที่สื่อยังเสนอข่าวแรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองอย่างต่อเนื่อง มีคำถามเกิดขึ้นกับคนไทยในชุมชนว่าแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้ไปขึ้นทะเบียนตามมติคณะรัฐมนตรีที่ถูกจับกุมเมื่อได้รับโทษในประเทศไทยแล้ว ถูกส่งกลับประเทศทั้งหมดหรือไม่ ส่วนปัจจัยทางด้านศีลธรรมนั้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มคนไทยที่เป็นนายจ้างแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จ้างแรงงานข้ามชาติเพราะความอยู่รอดของธุรกิจของตนเอง มีความต้องการจ้างแรงงานราคาถูก โดยการส่งแรงงานข้ามชาติเข้ามาตามเส้นทางหลบหนีเข้าเมืองผ่านกระบวนกรนายหน้าค้ามนุษย์ที่ให้

บริการด้านจัดหาคนมาทำงานในประเทศไทยโดยเฉพาะ เมื่อนายจ้างรับแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานแล้วส่วนใหญ่ไม่ได้จัดสวัสดิการให้แรงงานข้ามชาติอย่างเหมาะสมเพราะเห็นว่าแรงงานข้ามชาติเหล่านั้นอยู่ในภาวะที่ต้องจ่ายอม การเรียกร้องสิทธิแรงงานจากแรงงานข้ามชาติมีน้อยมาก ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาส่งผลให้แรงงานข้ามชาติถูกกลืนสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงานอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิมนัก

สาเหตุของการเป็นชายขอบ

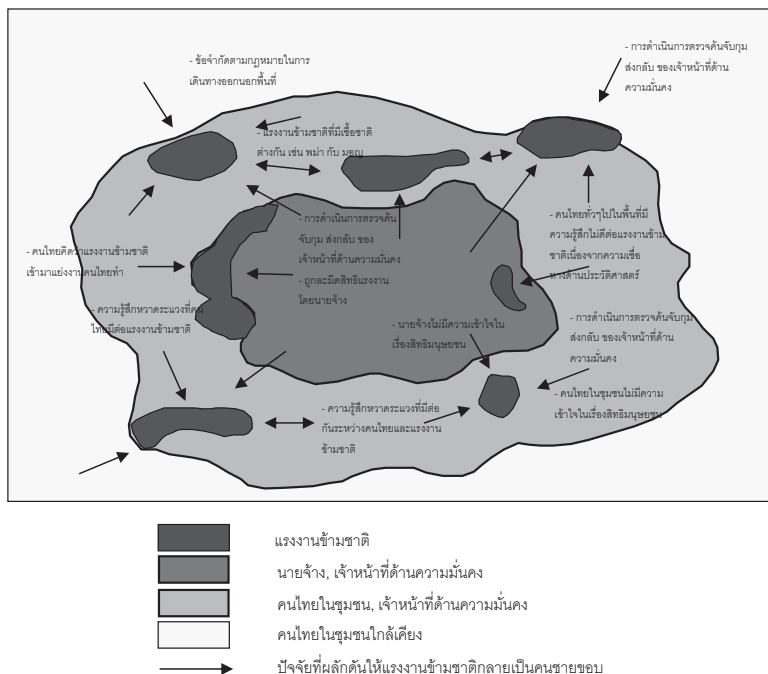
ความเป็นชายขอบของแรงงานข้ามชาติแสดงออกโดยการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและละเมิดสิทธิแรงงานซึ่งมีสาเหตุมาจากการถูกมองว่าเป็นแรงงานไร้ฝีมือราคาถูก หลบหนีเข้าเมืองมาเพราะต้องการมีรายได้ที่ดีกว่าเดิม การเป็นแรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองทำให้กฎหมายของประเทศปลายทางไม่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของแรงงานข้ามชาติ และถึงแม้จะมีการออกกฎหมายให้นำแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองผิดกฎหมายไปขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานข้ามชาติถูกกฎหมาย แต่กฎหมายหรือระเบียบดังกล่าวก็ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานข้ามชาติได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งการเข้ามาอยู่ในชุมชนที่เจ้าของพื้นที่มีวัฒนธรรม เชื้อชาติ ที่แตกต่างจากแรงงานข้ามชาติทำให้วัฒนธรรมหลักของเจ้าของพื้นที่เบียดขับวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติให้ต้องอยู่ในขอบเขตหรือพื้นที่ที่จำกัดไม่สามารถแสดงออกทางวัฒนธรรมได้อย่างมีอิสระ ซึ่งปัจจัยทั้งหลายดังกล่าวทำให้แรงงานข้ามชาติในชุมชนตำบลโคกขามต้องกลายเป็นกลุ่มคนชายขอบของชุมชน

การถูกผลักดันให้กลายเป็นคนชายขอบโดยทัศนคติด้านลบของคนไทยในชุมชนต่อแรงงานข้ามชาติ และนโยบายของรัฐบาลไทยที่ยอมรับการมีแรงงานข้ามชาติแต่ไม่คุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติอย่างเท่าเทียมกับแรงงานไทยตามแนวคิดสิทธิมนุษยชน การเป็นกลุ่มคนชายขอบของแรงงานข้ามชาติทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาทั้งกับแรงงานข้ามชาติเอง และชุมชนคนไทย

ที่อาศัยอยู่ร่วมกับแรงงานข้ามชาติ ในกรณีของแรงงานข้ามชาติการถูกผลักดันให้เป็นคนขายขอบของพวกเขา ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิต่าง ๆ โดยไม่มีเจ้าหน้าที่จากทางการให้ความคุ้มครอง นอกจากองค์กรเอกชนที่เข้ามาช่วยเหลือ แต่ก็เป็นการช่วยเหลืออย่างจำกัด ด้วยขาดปัจจัยสนับสนุนทางด้านกำลังคน กำลังเงิน และข้อจำกัดของกฎหมาย รวมทั้งอิทธิพลต่าง ๆ จากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับแรงงานข้ามชาติ ส่วนกรณีคนไทยที่ได้รับผลกระทบจากกลุ่มคนขายขอบของแรงงานข้ามชาติก็คือ ผู้คนส่วนใหญ่ต้องอยู่ร่วมกับแรงงานข้ามชาติภายในชุมชนอย่างหวาดระแวง ไม่รู้ว่าแรงงานข้ามชาติอยู่ที่ไหนแน่นอน ไม่รู้ว่าถ้าเกิดเหตุร้ายที่แรงงานข้ามชาติเป็นผู้ก่อแล้วจะสามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้หรือไม่ และที่สำคัญยังเกิดความขัดแย้งกันภายในชุมชน ระหว่างคนไทยที่ได้รับผลประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติและองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ แม้ความขัดแย้งจะยังไม่ก่อตัวเป็นรูปร่างหรือเหตุการณ์ที่ชัดเจน แต่ก็อยู่ในความรู้สึกของคนไทยส่วนใหญ่ในชุมชนที่ไม่ได้มีผลประโยชน์จากการมีอยู่ของแรงงานข้ามชาติ

ภาวะขายขอบของแรงงานข้ามชาติที่เกิดจากปัจจัยจากตัวแรงงานข้ามชาติเอง เช่น การไม่ใช้คนไทย การหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่ได้ไปขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานที่ถูกต้อง เป็นเหตุผลที่แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ยอมจำนนต่อความเป็นกลุ่มคนขายขอบ ถือเป็นการตอกย้ำให้พวกเขาไม่กล้าต่อสู้ในการเรียกร้องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพอย่างที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐไทยตามกรอบของแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ไม่จำกัดว่ารัฐใด ๆ จะต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้คนที่เป็นสมาชิกของรัฐนั้น ๆ เท่านั้น แต่หลักการสิทธิมนุษยชนมีขอบเขตในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปทุกที่ไม่มีพรมแดน จะเห็นได้ว่าการที่แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ที่ถูกกระทำ ถูกละเมิดสิทธิต่าง ๆ มักจะไม่กล้าไปเรียกร้องความเป็นธรรมจากหน่วยงานของรัฐไทยก็เพราะพวกเขาคิดว่าการที่พวกเขาไม่ไปพลเมืองไทยคงจะไม่ได้รับการคุ้มครอง ซึ่งหากพวกเขาลุกขึ้นมาต่อสู้และเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีเท่าเทียมกับคนไทย เมื่อเกิดปัญหาถูกละเมิดพวกเขาก็ควรจะกล้าที่จะไปร้องเรียนเพื่อรักษาสีตทิตของตนเอง การที่พวกเขาไม่กล้าก็ทำให้ผู้ที่

ฝ่ายกระทำได้ใจ ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ผู้ที่ถูกกระทำก็อาจจะถูกกระทำซ้ำซากสร้างตอกย้ำให้พวกเขายังอยู่ในภาวะที่มีสิทธิเสรีภาพน้อยลงทุกที

ปัจจัยที่ผลักดันให้แรงงานข้ามชาติในชุมชนตำบลโคกขามกลายเป็นคนชายขอบ

ข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติ

๑. ข้อเสนอแนะต่อรัฐ

รัฐบาลและคนไทยควรเปิดใจยอมรับว่าแรงงานข้ามชาติช่วยให้ระบบเศรษฐกิจของไทยสามารถเจริญเติบโตต่อไปได้โดยเป็นผู้ถือหุ้นปัจจัยเศรษฐกิจด้านแรงงาน และรับฟังปัญหาของคนไทยในสังคมแต่ละฝ่ายทั้งผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติ และผู้ที่ไม่ได้ผลประโยชน์

เพื่อให้เกิดนโยบายหรือมาตรการที่สามารถเป็นที่ยอมรับของผู้คนทุกกลุ่มในสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติทั้งทางบกและลบนโยบายการแก้ปัญหาจึงควรปรับมุมมอง ทักษะคิด ความรู้ความเข้าใจของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ โดยหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐเอง ควรเสนอนโยบายที่สามารถควบคุมแรงงานข้ามชาติอยู่ในกรอบของกฎหมาย ตามแนวคิดความมั่นคงของประเทศที่เหมาะสม และควรมีมาตรการบังคับให้ภาคธุรกิจที่มีความต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมให้ภาคธุรกิจดังกล่าวปฏิบัติตามกฎระเบียบแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นธรรมตามกรอบของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน โดยมีแนวทางที่เป็นรูปธรรมดังนี้

๑.๑) รัฐบาลควรมีนโยบายปราบปรามขบวนการนายหน้า นำพาแรงงานข้ามชาติเข้าประเทศไทยอย่างจริงจัง โดยกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงต่อนายหน้า และเจ้าหน้าที่คนไทยที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ปล่อยปลະละเลย และมีส่วนร่วมในกระบวนการนำพาแรงงานข้ามชาติเข้าประเทศ

๑.๒) รัฐบาลควรนำเข้าแรงงานข้ามชาติที่ต้องการเข้ามาทำงานในประเทศไทยตามความต้องการของผู้ประกอบการไทย โดยการทำข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านเรื่องการให้ประเทศเพื่อนบ้านอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนของตนที่ต้องการเข้ามาทำงานยังประเทศไทยมากขึ้น ทะเบียนแสดงความต้องการ และรัฐไทยจะนำเข้าแรงงานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนที่ประเทศต้นทางนั้นตามความต้องการของผู้ประกอบการไทยที่มากขึ้น ทะเบียนแสดงความต้องการไว้

๑.๓) รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมให้มีบริษัทเอกชนที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการจัดหาแรงงานข้ามชาติ มาให้ผู้ประกอบการไทยที่มีความต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติ โดยบริษัทดังกล่าวจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ทั้งกับแรงงานข้ามชาติและผู้ประกอบการ เช่น กรณีที่แรงงานข้ามชาติไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้ามายังประเทศไทย บริษัทดังกล่าวจะจัดให้บริการเงินกู้ดอกเบี้ยคิดในอัตราที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

๑.๔) รัฐควรยกเลิกนโยบายการให้ผู้ประกอบการนำแรงงานข้ามชาติไปขึ้นทะเบียนเพื่อให้ได้รับการอนุญาตทำงานอยู่ในประเทศไทยแบบปีต่อปี แต่รัฐควรดำเนินการกับแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา โดยการให้แรงงานข้ามชาติที่ต้องการมาทำงานที่ประเทศไทยทำหนังสือเดินทางและขอวีซ่าเพื่อมาทำงาน โดยแรงงานข้ามชาติที่ได้รับอนุญาตให้เข้าประเทศไทยสามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้โดยอิสระ ส่วนระยะเวลาอนุญาตให้อยู่ในเมืองไทยนั้นให้อนุญาตตามความเหมาะสม สำหรับแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่าที่เป็นชนกลุ่มน้อย เช่น มอญ กะเหรี่ยง รัฐควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อการเข้ามาทำงานยังประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย โดยออกกฎระเบียบที่เหมาะสมรองรับหน่วยงานดังกล่าว

๒. ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

๒.๑) บุรณาการให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การแก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติทำงานร่วมกันโดยอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ขอความร่วมมือจากคนทุกกลุ่ม ให้ข่าวสารและรับข้อมูลข่าวสารจากประชาชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยหน่วยงานที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชน เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดเวทีให้ชาวบ้านและกลุ่มคนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาแรงงานข้ามชาติทั้งกลุ่มคนที่มีผลประโยชน์กับแรงงานข้ามชาติและกลุ่มที่ไม่มีผลประโยชน์แต่ได้รับผลกระทบจากแรงงานข้ามชาติได้มาพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนได้รับการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

๒.๒) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้มีการจัดเวทีสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนโดยเชิญกลุ่มคนต่าง ๆ ในชุมชนมาร่วมแสดงความคิดเห็น เช่น กลุ่มนายจ้าง นายหน้า แรงงานข้ามชาติ และคนไทยทั่วไป

๒.๓) ควรจัดให้มีโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะเด็กที่เป็นคนข้ามชาติ เพื่อให้การจัดหลักสูตรเอื้อให้เด็กที่เข้าเรียนสามารถกลับไปเรียนต่อในประเทศของตนได้ เนื่องจากหากเรียนรวมกับเด็กคนไทย อาจจะได้ประโยชน์จากการได้เรียนภาษาไทย แต่ต้องไม่ลืมว่าเด็กเหล่านี้ได้รับอนุญาตให้อยู่ในเมืองไทยในฐานะผู้ติดตามได้เป็นการชั่วคราวเท่านั้น นอกจากนั้นยังเป็นการลดแรงเสียดทานความไม่พอใจของชาวบ้านและผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาได้ในระดับหนึ่ง โดยโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะเด็กที่เป็นผู้ติดตามแรงงานข้ามชาตินั้นควรเกิดมาจากความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและองค์กรระหว่างประเทศเพื่อให้เด็กเหล่านั้นได้รับความมั่นใจว่าการศึกษาที่ได้รับไปนั้นจะสามารถนำไปต่อยอดได้ ไม่ว่าจะเป็นการไปศึกษาต่อที่ประเทศของตน หรือการไปทำงานในอนาคต โครงการดังกล่าวควรแจ้งให้คนไทยในชุมชนรับทราบ และรับฟังความคิดเห็นจากคนไทยในชุมชนด้วย ว่ารูปแบบควรเป็นเช่นไร สถานที่ตรงไหน มีกฎระเบียบอย่างไรบ้าง ที่สำคัญที่สุดต้องให้ข้อมูลกับคนไทยว่าทำไมจึงควรให้การศึกษากับคนอย่างเท่าเทียม

๒.๔) คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดสมุทรสาครควรมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เป็นผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ โดยไม่เลือกปฏิบัติ

บรรณานุกรม

หนังสือและวิทยานิพนธ์

ปรีดา รอดนวล. “ชีวิตแรงงานข้ามชาติในชุมชนชนบทไทย: กรณีศึกษา
แรงงานสัญชาติพม่าในชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอมือง
จังหวัดสมุทรสาคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สำนักบัณฑิต
อาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.

วรวิทย์ เจริญเลิศ และณภาพร อติวานิชยพงศ์. รายงานการวิจัยฉบับ
สมบูรณ์: การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคน
ด้อยโอกาส: กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ:
บริษัท เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖.

สมมต สมบูรณ์ และนีกทอง มีเพชร. ภูมิศาสตร์ ม.๖. กรุงเทพฯ:
วัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๘.

สุคนธ์ แวกประยูร. รายงานวิจัยการศึกษา กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม:
แรงงานหญิงชาวพม่าที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมห้องเย็น
จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย, ๒๕๔๖.

สุริชัย หวันแก้ว. กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ **Marginalization**.
กรุงเทพฯ: สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ, ๒๕๔๖.

อดิศร เกิดมงคล. บันทึกแรงงานพม่า จากแรงงานทาสสู่แรงงานเถื่อน.
กรุงเทพฯ: บริษัทเฟื่องฟ้า พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖.

อานันท์ กาญจนพันธ์. รวมบทความเนื่องในวาระครบรอบ ๖๐ ปี ฉลาดชาย
รมิตานนท์: อยู่ชายขอบมองลอดความรู้. กรุงเทพฯ: มติชน,
๒๕๔๗.

เอกสารอื่นๆ

ชัตติยะ แพนเดช. “มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาระงาแรงงานต่างชาติดลบนหนึ่เข้าเมืออง.” กรุงเทพฯ: กองนิตการ กรมการจ้ดหางาน, ๒๕๔๖. (อ้ดสำเนา)

บุญนะ ดันตระกุล. “แนวทางการบ้องกันและปราบปรามระงาแรงงานต่างด้าว ดลบนหนึ่เข้าเมืออง.” กรุงเทพฯ: สำนักรบิหารระงาแรงงานต่างด้าว, ๒๕๔๖. (อ้ดสำเนา)

พงษ์สวัสดี พวงเดช. “ปัญหาระงาแรงงานในกิจการประมงทะเลจ้งหวัดสมุทรสงคราม.” สมุทรสงคราม: สำนักรงานจ้ดหางานจ้งหวัดสมุทรสงคราม, ๒๕๔๕. (อ้ดสำเนา)

พรพรณ วานิชกร, สมจิตต์ จันทรอัมพร และอัญชลี เอื้อจงมานี. “รายงานการวิจัยเรื่อการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณภาพลีนค้าทะเลแปรรูปในสถานประกอบการแปรรูปเบือองตัน (ล้ง) จ้งหวัดสมุทรสาคร ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจ้งหวัดแบบบูรณาการ.” สมุทรสาคร: สำนักรงานสาธาณสุขจ้งหวัดสมุทรสาคร, ๒๕๔๙. (อ้ดสำเนา)

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. “พระพุทศาสนากับสิทธิมนุษยชน: แนวคิดหลักการ และวิธีการปฏิบัติ.” สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทศาสนาคุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

เพ็ญชลิดามหัทธนาวิวัฒน์. “คนข้ามชาติกับการเข้ามาทำงานในประเทศไทย.” กรุงเทพฯ: กรมการจ้ดหางาน, ๒๕๔๕. (อ้ดสำเนา)

เพ็ญศรี แสงสุวรรณ. “ผลกระทบจากการจ้างระงาแรงงานข้ามชาติดลบนหนึ่เข้าเมือองทำงานในจ้งหวัดสมุทรสงคราม.” สมุทรสงคราม: สำนักรงานจ้ดหางานจ้งหวัดสมุทรสงคราม, ๒๕๔๕. (อ้ดสำเนา)

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และสุปราณี เขยชม. “สู่สังคมสมานฉันท์ กลุ่มที่ ๔ การประสานความขัดแย้งในด้านระงาแรงงานของไทย: การอยู่ร่วมกัน

อย่างสมานฉันท์กับกลุ่มชนตามแนวชายแดนและแรงงานต่างด้าว.” เอกสารในการสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๔๘ ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี วันที่ ๒๖-๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๘. (อัดสำเนา)

รุ่งนภา ว่องไวไพโรจน์. “เอกสารประกอบการประชุมการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและผู้ประกอบการด้านการประมง.” กรุงเทพฯ: กองตรวจสอบสวนรับรองมาตรฐานคุณภาพสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ, ๒๕๔๖. (อัดสำเนา)

วิรัช หาญผจญศึก. “รายงานการวิจัยเรื่อง การบริหารและการจัดการ กองทัพไทย.” วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๖.

สกล สกลเดช. “๕๐ ปี แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กับ ทศนคติที่เป็นตัวจุดสิทธิมนุษยชน.” เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๘ ปี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (อัดสำเนา)

สมชาย ละอองทอง. “ปัญหาผลกระทบแรงงานข้ามชาติหลบหนีเข้าเมืองศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์.” สุรินทร์: สำนักงานจัดหางานจังหวัดสุรินทร์, ๒๕๔๕. (อัดสำเนา)

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. “การจัดทำบัตรประจำตัวแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา.” กรุงเทพฯ: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, ๒๕๕๐. (อัดสำเนา)

สัมภาษณ์

ณรงค์ พยงค์ศักดิ์. เจ้าหน้าที่ภาคสนาม มูลนิธิรักประเทศไทย สำนักงานมหัชยอดีตแรงงานข้ามชาติรับจ้างทำงานประมงต่อเนื่องในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๐.

พรนภา. แรงงานข้ามชาติรับจ้างแกะกุ้ง สัญชาติพม่า เชื้อชาติมอญ. สัมภาษณ์, ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐.

มีน. แรงงานข้ามชาติ ทำงานในโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ สัญชาติพม่า
เชื้อชาติมอญ. สัมภาษณ์, ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๐.

สมพงศ์ สระแก้ว. ผู้อำนวยการเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน
(LPN: Labour Rights Promotion Network). สัมภาษณ์,
๑ เมษายน ๒๕๔๙.

สาม. แรงงานข้ามชาติรับจ้างแกะกุ่ม สัญชาติพม่า เชื้อชาติมอญ. สัมภาษณ์,
๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๐.

ทองโชวัน. แรงงานข้ามชาติ สัญชาติพม่า เชื้อชาติกะเหรี่ยง อาชีพกรรมกร
ก่อสร้าง. สัมภาษณ์, ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๐.